Federal Foreign Office

คัมภีร์ใบลาน ในโลกดิจิทัล

Palm Leave Manuscripts in Digital World

รวบรวมและเรียบเรียงโดย

ศูนย์ใบลานศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กรกฎาคม 2561

ຄັມภีร์ใบลาน

ในโลกดิจิทัล

Palm Leave Manuscripts in Digital World

ISBN 978-616-7669-53-3

ผู้จัดพิมพ์

ศูนย์ใบลานศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
202 ถ.โชตนา ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300

กองบรรณาธิการ

อาจารย์อุบลพรรณ วรรณสัย
นายดิเรก อินจันทร์
นางสาววราภรณ์ โยธาราษฎร์
นายวีรพิชญ์ หิมารัตน์

ISBN	978-616-7669-53-3
พิมพ์ครั้งแรก	กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561
พิมพ์ครั้งที่ 2	กรกฎาคม พ.ศ.2561
จำนวน	120 เล่ม

พิมพ์ที่

อภิชญาพริ้นติ้ง
19 ถ.หัสดิเสวี ซอย 5 ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300

เกริ่นนำ

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของคัมภีร์ใบลาน พับสา จารึก และเอกสารตัวเขียน ที่เก็บรักษาไว้ตามวัดหรือสถานที่ต่างๆ ซึ่งมีอยู่จำนวนมากในแต่ละท้องถิ่นของไทย เป็นมรดกที่มีคุณค่าทั้งอายุ องค์ความรู้หรือศาสตร์หลายแขนง เช่น หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ เภสัชศาสตร์ เวชศาสตร์ โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ พงศาวดาร ตำนาน นิทานพื้นบ้าน ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ และภูมิปัญญาในการบันทึกเอกสาร ตลอดจนพลังศรัทธาและวิริยะที่บรรพบุรุษได้บันทึกไว้เพื่อศึกษา นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสืบทอดภูมิปัญญาไว้ให้เป็นมรดกของลูกหลาน จึงมีหน่วยงาน หรือสถานศึกษาจำนวนมาก ทั้งในและต่างประเทศ ได้ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ จัดเก็บข้อมูล เผยแพร่ และนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ

ที่ผ่านมามีผู้สนใจและต้องการศึกษาองค์ความรู้จากคัมภีร์ใบลาน พับสา จารึก หรือเอกสารที่บันทึกด้วยเอกสารโบราณ แต่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงต้นฉบับหรือแหล่งข้อมูล ทำให้หลายหน่วยงานพยายามที่จะทำวิธีต่างๆ เพื่อที่จะให้เข้าถึงข้อมูล ทางศูนย์ใบลานศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โครงการหอสมุดดิจิทัลใบลานล้านนา ซึ่งสนับสนุนโดยกระทรวงการต่างประเทศแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และโครงการอื่นๆ ได้ใช้เทคโนโลยีทำให้การเข้าถึงข้อมูลได้หลากหลายวิธี โดยผ่านสื่อดิจิทัลและสื่ออื่นๆ ดังนั้นในที่นี้จึงขอนำเสนอหรือแนะนำหน่วยงานต่างๆ ที่ได้สำรวจ ทำทะเบียน รวบรวมข้อมูลภาพถ่าย และให้บริการสืบค้นแบบออนไลน์ ตลอดจนถึงแหล่งเรียนรู้และความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับคัมภีร์ใบลาน เพื่อความสะดวกในการศึกษา เป็นแนวทางให้หน่วยงานอื่น ได้อนุรักษ์และเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศชาติและมวลมนุษยชาติต่อไป

รายชื่อฐานข้อมูล หน่วยงาน และแหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับคัมภีร์ใบลาน พับสา จารึก และเอกสารโบราณ

หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา

โครงการหอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา (DLNTM)

คลังข้อมูลเอกสารโบราณ

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ฐานข้อมูล CMUL Digital Heritage Collection

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ฐานข้อมูลไมโครฟิล์มเอกสารล้านนา

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท**

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

โครงการอนุรักษ์เอกสารใบลานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตก

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินทร (องค์การมหาชน)

ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินทร (องค์การมหาชน)

โครงการหอสมุดคัมภีร์ใบลานลาว

โครงการปกปักรักษาหนังสือใบลานลาว, หอสมุดแห่งชาติลาว

พิพิธภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mmuseum)

Facebook - Page

หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา

Digital Library of Northern Thai Manuscripts

โครงการหอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา ให้บริการสืบค้นภาพถ่ายคัมภีร์ใบลานล้านนาจากโครงการต่างๆ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างเยอรมันกับไทย มีข้อมูลคัมภีร์ใบลานจากวัดต่างๆ ทั่วภาคเหนือของไทย

คัดเลือกคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารตัวเขียนที่สำคัญ มาเผยแพร่ในรูปแบบภาพถ่ายดิจิทัล (ภาพสีและภาพขาวดำจากไมโครฟิล์ม) จำนวนทั้งสิ้น 5,991 รหัส/เรื่อง

สามารถสืบค้นและดาวน์โหลดได้ที่

http://lannamanuscripts.net

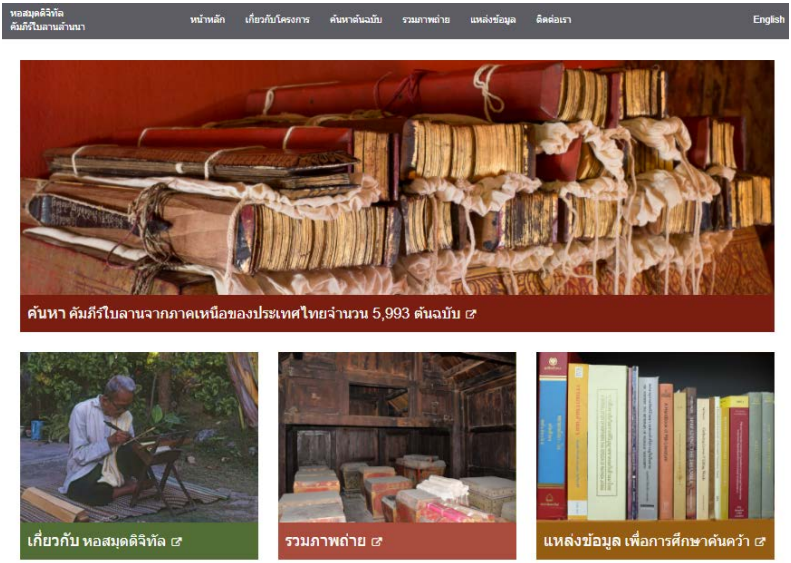

คลังข้อมูลเอกสารโบราณล้านนา
สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คลังข้อมูลเอกสารโบราณล้านนา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รวบรวมข้อมูลการสำรวจในเขตภาคเหนือตอนบน และคัดเลือกคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารตัวเขียนที่สำคัญมาถ่ายเป็นไมโครฟิล์ม ตั้งแต่ พ.ศ. 2521-2533 จำนวน 13,593 ผูก/เล่ม และต่อมาในปี พ.ศ.2553 ได้ถ่ายภาพดิจิทัลคัมภีร์ใบลานเพิ่มเติมอีก จำนวน 400 ผูก/เล่ม

สามารถสืบค้นรายชื่อคัมภีร์ใบลานและพับสาได้ที่

www.sri.cmu.ac.th/~elanna/Microfilm/index/

www.sri.cmu.ac.th/~elanna/manu/index.php/

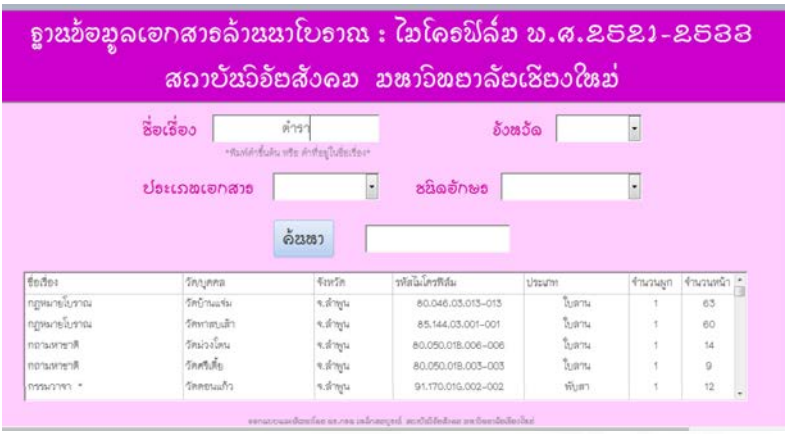

CMUL Digital Heritage Collection
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดำเนินงานโครงการ Digitization Initiative for Traditional Manuscripts of Northern Thailand เพื่อบริการสืบค้นและเผยแพร่ข้อมูลคัมภีร์ใบลานและพับสาของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 881 รหัส/ฉบับ

สามารถสืบค้นและดาวน์โหลดภาพดิจิทัลได้ที่

http://library.cmu.ac.th/digital_collection/digitalheritage/

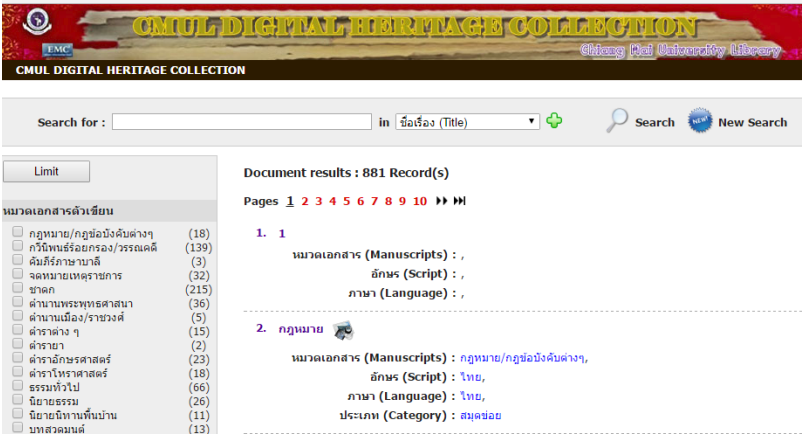

ฐานข้อมูลไมโครฟิล์มเอกสารล้านนา
สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

โครงการอนุรักษ์เอกสารโบราณภาคเหนือของไทย ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากกระทรวงการต่างประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เพื่อสำรวจคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารตัวเขียนตามวัดต่างๆ ในเขตภาคเหนือตอนบน โดยคัดเลือกมาถ่ายภาพไมโครฟิล์มไว้จำนวนหนึ่ง

ปัจจุบัน สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ได้นำไมโครฟิล์มดังกล่าวมาแปลงเป็นไฟล์ภาพดิจิทัล และเผยแพร่แล้วจำนวน 1,057 รหัส/เรื่อง

สามารถสืบค้นและดาวน์โหลดได้ที่ http://202.28.27.140

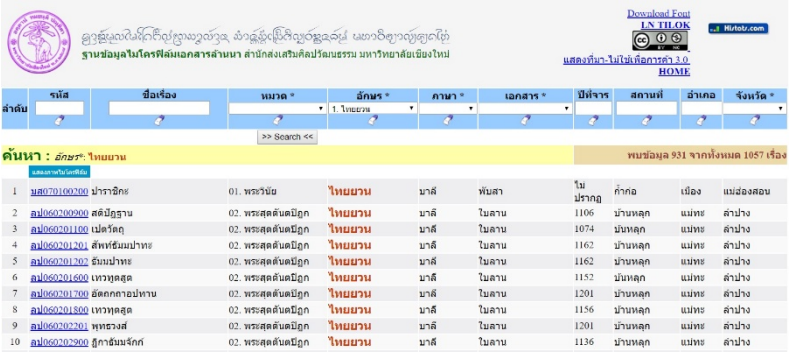

ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท รวบรวมข้อมูลและภาพถ่ายคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท ในเขตภาคเหนือของไทย ภาคตะวันออกของพม่า ภาคเหนือของลาว และตอนใต้ของจีน คือเอกสารอักษรไทยวน ไทลื้อ ไทขึน ธัมม์ลาว ไทใหญ่ และไทเหนือ

มีข้อมูลที่น่าสนใจคือ คัมภีร์ใบลานและพับสาจากเมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองม้า เมืองลา (เมียนมาร์) และเขตปกครองตนเองชนชาติไท สิบสองพันนา (จีน)

สามารถสืบค้น ดูภาพตัวอย่าง และขอใช้บริการข้อมูลได้ที่ www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database

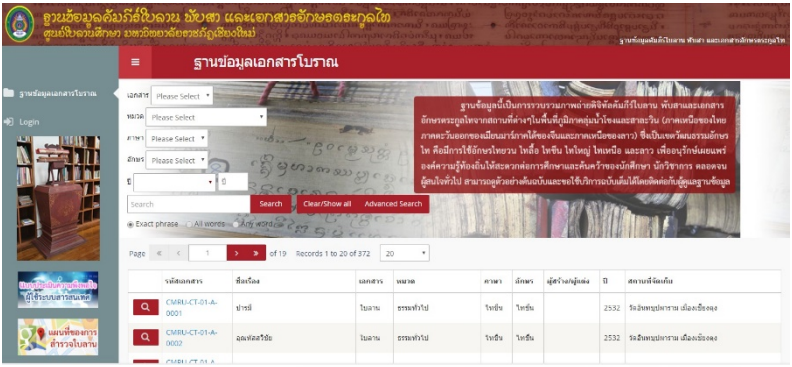

โครงการอนุรักษ์เอกสารใบลานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โครงการอนุรักษ์เอกสารใบลานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จัดตั้งและดำเนินการสำรวจคัมภีร์ใบลานและสมุดข่อย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา

ปัจจุบันได้มีการนำข้อมูลการสำรวจ ทำทะเบียน และถ่ายภาพคัมภีร์ใบลาน และสมุดข่อยตามวัดและสาถนที่ต่างๆ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์ คือ “GIS Bilan” จำนวน 9,176 รหัส/ฉบับ (ข้อมูลเมื่อ 24 มกราคม 2561) สืบค้นได้ที่ www.bl.msu.ac.th/2554/bailan.htm

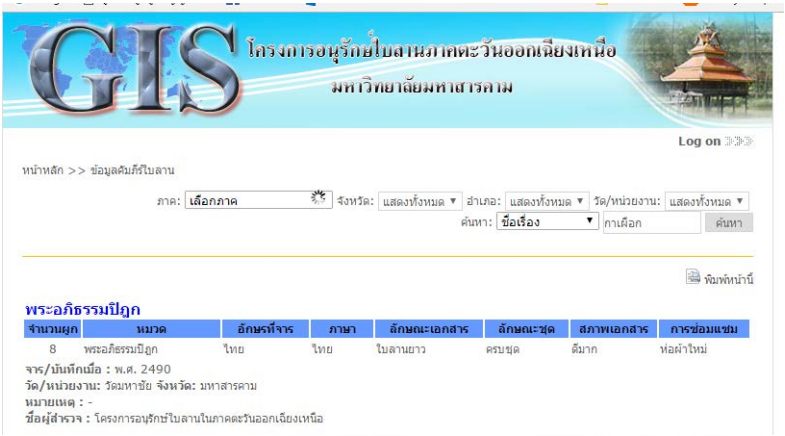

ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตก ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินทร (องค์การมหาชน)

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 ดำเนินการสำรวจ รวบรวม และศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคตะวันตก โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อสำรวจ และเก็บข้อมูลเอกสารโบราณโดยการทำสำเนาดิจิทัลในเขตพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย แล้วจัดทำโครงการพัฒนาเว็บไซท์ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสำเนาดิจิทัลของเอกสารโบราณ ให้บริการแก่บุคคลทั่วไปในปี พ.ศ.2558

สามารถสืบค้นและขอใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ได้ที่

www.sac.or.th/databases/manuscripts/

หอสมุดดิจิตอลหนังสือใบลานลาว (สปป.ลาว)

The Digital Library of Lao Manuscripts (LAOS PDR.)

โครงการปกปักรักสาหนังสือใบลานลาว ได้สำรวจคัมภีร์ใบลานจากวัดและสถานที่ต่างๆ ประมาณ 800 แห่ง ใช้เวลา 10 ปี มีข้อมูลคัมภีร์ใบลานประมาณ 86,000 เรื่อง (368,000 ผูก) ถ่ายภาพเป็นไมโครฟิล์ม จำนวนประมาณ 12,000 เรื่อง ดำเนินงานโดยหอสมุดแห่งชาติลาว กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม สปป.ลาว ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการต่างประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตั้งแต่ ค.ศ.1992 - 2004 นำมาสู่การดำเนินงานภายใต้ “โครงการหอสมุดดิจิตอลหนังสือใบลานลาว” เมื่อ ค.ศ.2007 ของหอสมุดแห่งชาติลาวและมหาวิทยาลัยพัซเซา (เยอรมัน)

สืบค้นและดาวน์โหลดได้ที่ ww.laomanuscripts.net

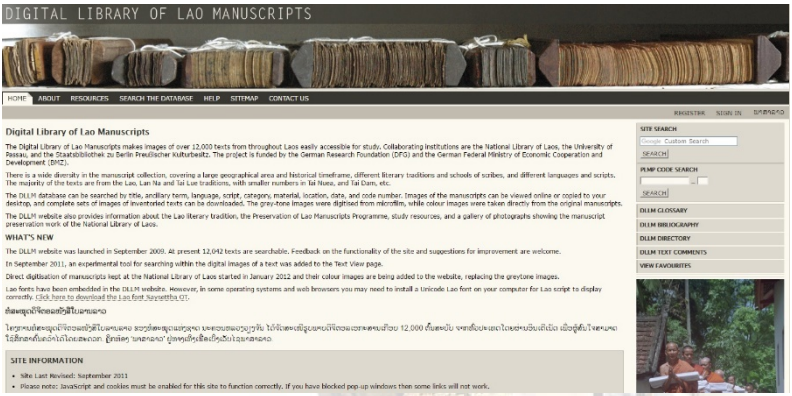

ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินทร (องค์การมหาชน)

"โครงการฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย" เป็นโครงการที่พัฒนาจาก "โครงการจัดทำสำเนาจารึกดิจิตอลจากสำเนาจารึกกระดาษสา" (พ.ศ.2541–2545) เป็นความร่วมมือระหว่างภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร กับศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ปัจจุบัน ฐานข้อมูลจารึกได้เปิดให้บริการแล้ว จำนวน 2,987 รหัส/หลัก (ข้อมูลเมื่อ 24 มกราคม 2561) ซึ่งเป็นเพียงในส่วนข้อมูลที่เสร็จสมบูรณ์เท่านั้น โดยคณะผู้เรียบเรียงข้อมูลได้ทะยอยเรียบเรียง และเพิ่มข้อมูลจารึกที่มีการอ่านและเผยแพร่ใหม่ในสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

สืบค้นได้ที่ www.sac.or.th/databases/inscriptions

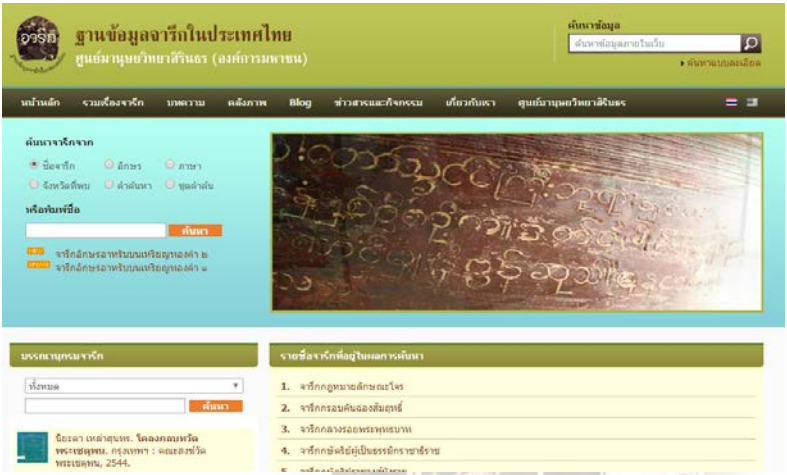

พิพิธภัณฑ์คัมภีร์ใบลานครูบามหาเถร วัดสูงเม่น

www.emuseum.in.th/watsungmen

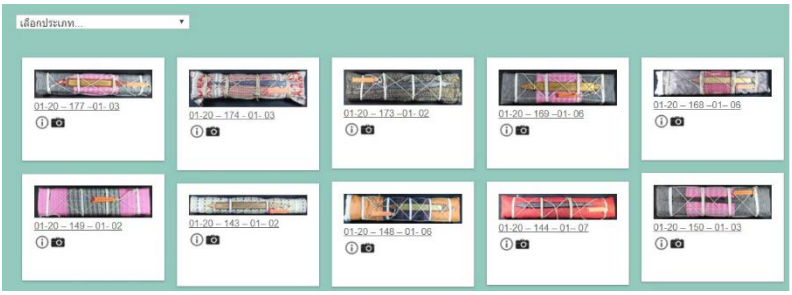

พิพิธภัณฑ์วัดน้ำจำ

www.emuseum.in.th/watnamcham

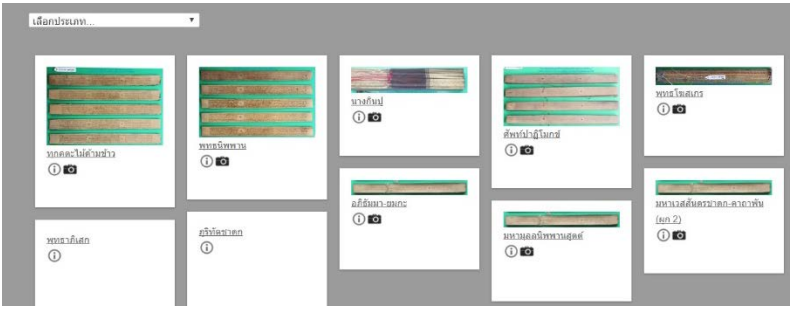

พิพิธภัณฑ์ไทยสายใยชุมชนหนองเงือก

www.emuseum.in.th/watnong-ngueak

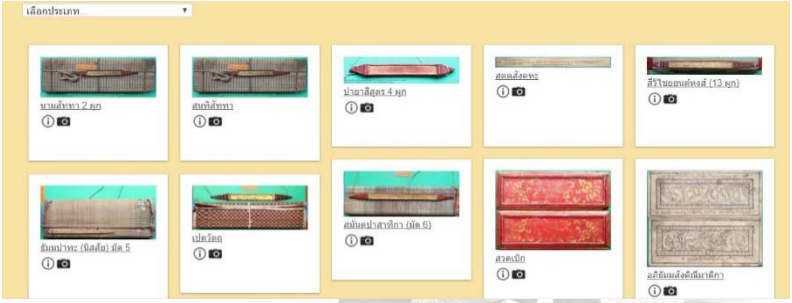

ศูนย์ใบลานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

www.facebook.com/pg/palmleave.cmru

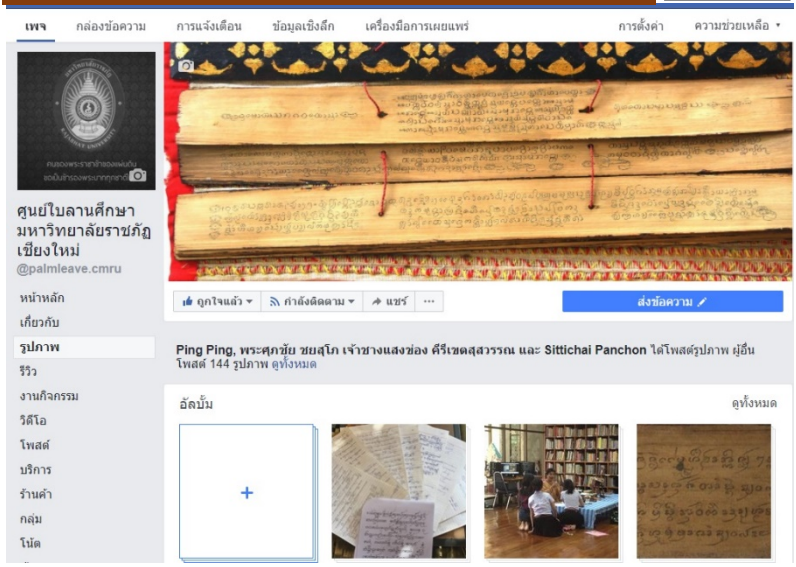

เอกสารโบราณภาคตะวันตก

www.facebook.com/pg/ManuscriptsOfWesternThailan

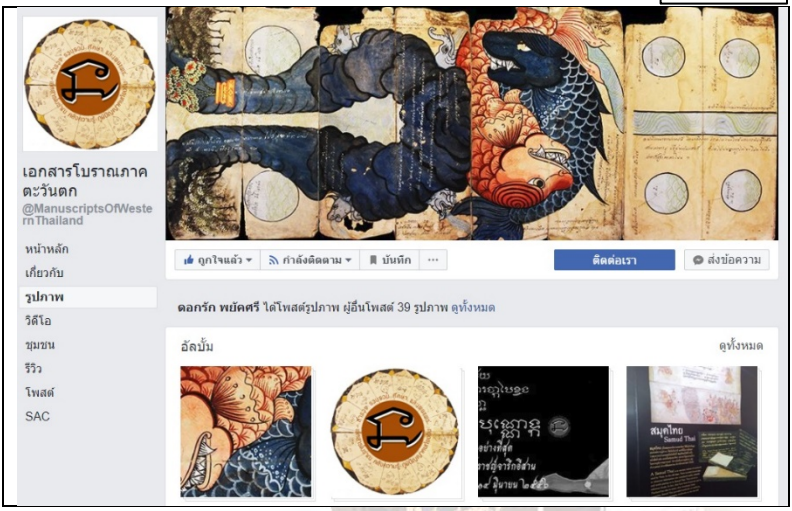

คัมภีร์ใบลาน พับสาและสมุดข่อย

www.facebook.com/manuscriptgathers

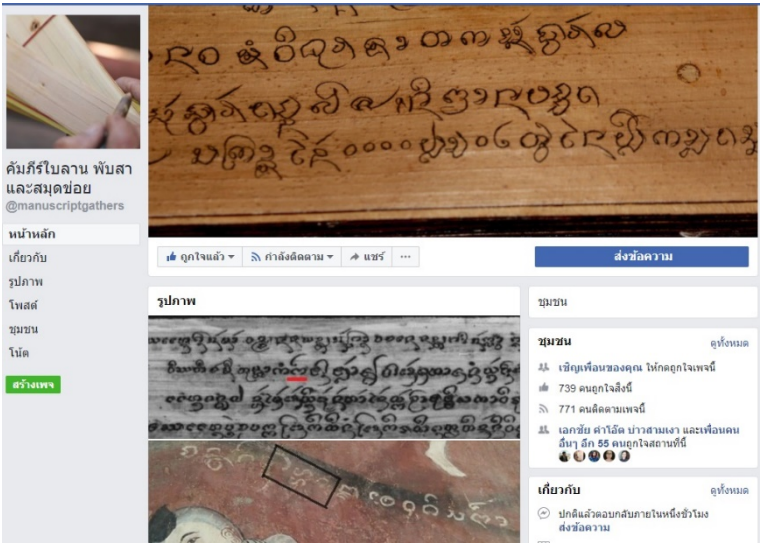

ศูนย์เรียนรู้ เผยแผ่ อักษรขอม – เอกสารโบราณ

www.facebook.com/pg/schoolofancient

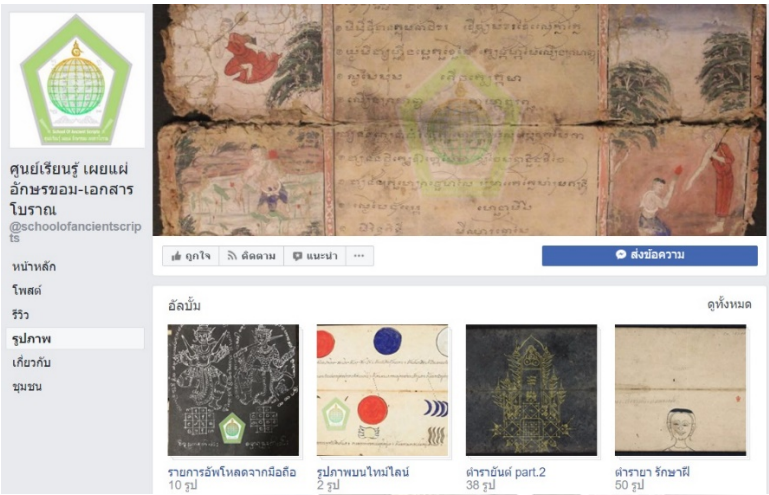

www.facebook.com/pg/สมาคมอนุรักษ์เอกสารโบราณ-1481754822137845scripts

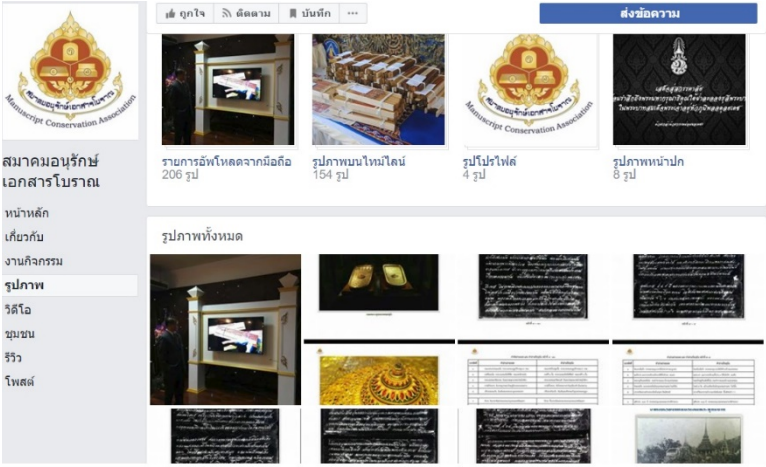

www.facebook.com/pg/palmleafkelaniya

Palm Leaf Manuscript Study & Research Library - University of Kelaniya

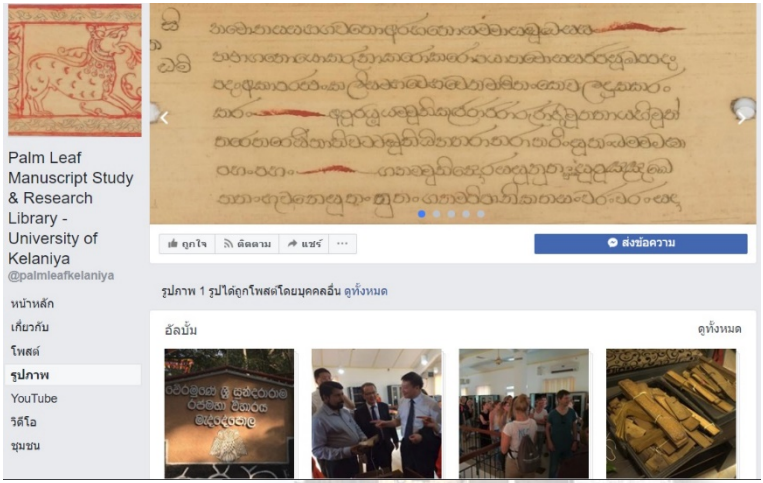

บันทึก

บันทึก

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
202 ต. ช้างเผือก อ. เมือง จ. เชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์/โทรสาร 053-885-880,053-885-887

Office of Arts and Culture
www.ilac.cmru.ac.th

Chiang Mai Rajabhat University
www.cmru.ac.th